

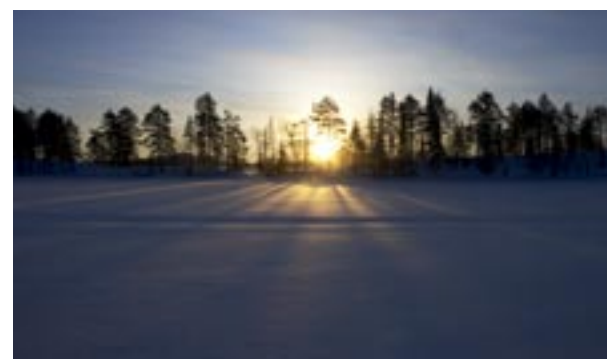
Betoverd
door **-40**°C

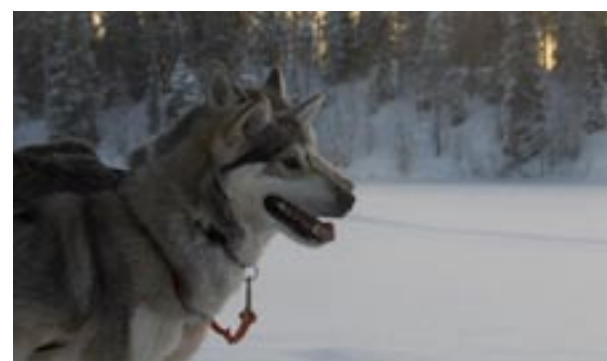
Warmer dan min tien graden Celsius wordt het niet tijdens ons verblijf in Fins Lapland; de verlaten streek waar meer rendieren wonen dan mensen, waar husky's ploeteren door metersdiepe sneeuwlagen en waar de bomen net monsters zijn. Op zoek naar de puurheid van het bestaan in een stille, ijskoude uithoek van Europa.

TEKST: KOEN VAN SANTVOORD FOTOGRAFIE: MAARTEN NOORDIJK

“We zijn gewend aan de kou en de eenzaamheid. We weten niet beter...”

TRADITIE Boven: De familie van Juha Virkkunen verdient al vijftien generaties lang in Fins Lapland de kost met rendieren. Of zijn zonen de eeuwenoude traditie voortzetten is nog maar de vraag. Rechterpagina: de hondenslede wordt slechts nog ingezet voor toeristen en specifieke wedstrijden. Een sneeuwscooter is immers veel handiger in het dagelijks gebruik.

Met een brede grijns op zijn gezicht loopt Juha Virkkunen op ons af. Bij elke stap knispert de sneeuw onder zijn laarzen en dansen de flappen van zijn muts heen en weer. Terwijl hij met zijn hand naar de hemel wijst, zegt hij: “Jullie hebben goed weer meegebracht. De zon schijnt vandaag! Dat was alweer zes weken geleden.” Met zijn zwarte bontmuts, een rendierlasso om zijn schouder en zijn gele handschoenen is hij een bijzondere verschijning. Bij zijn linkeroog is een lelijke wond zichtbaar, veroorzaakt door een gewei. Op de luchthaven van Kuusamo, zo’n honderd kilometer onder de poolcirkel en een uur rijden hiervandaan, hadden ze deze boerderij getipt. We zochten naar hét symbool van Lapland – het rendier – en daarvoor moesten we bij de familie Virkkunen zijn, een oud geslacht dat sinds 1516 op deze plek een rendierbedrijf bestiert. Juha is de vijftiende generatie. Hij blijkt een geboren verteller en praat honderduit over zijn rendieren, zijn zeventien hectare grond, zijn twee zoons die studeren in de stad en van wie hij maar moet hopen dat ze ooit het bedrijf willen voortzetten. Veel van zijn anekdotes gaan honderden jaren terug en schetsen een beeld van het zware en karige bestaan dat rendierhouders door de eeuwen heen hebben gekend. Nog steeds is het geen vetpot, zo laat hij doorschemeren. “Maar je hoort mij niet klagen,” zegt hij meer dan eens. “Zolang de natuur ons genoeg te bieden heeft, is het nergens beter dan hier. We zijn gewend aan de kou en de eenzaamheid. We weten niet beter...”

Melkweg Om drie uur 's middags is het donker. De temperatuur is mild, het vriest slechts vijftien graden Celsius. Koud is het, maar door de droge lucht voelt het minder koud. Het kan hier gemakkelijk min dertig of veertig graden zijn, verzekert Juha ons. “Dan is het écht zwaar hier. Werken is dan amper mogelijk. In de zomer haal ik die achterstand wel weer in. Dan ben ik twintig uur per dag in touw. Niet alleen met de dieren, maar ook met jagen, vissen en hout kappen. In de zomer leg ik de nieuwe voorraden aan voor de winter.”

Met een emmer voer in de hand mengt hij zich tussen zijn rendieren, die rondscharrelen. Hij geeft ze mos en bladeren te eten en vertelt ondertussen dat een gewei in de zomerperiode wel vijf centimeter per dag groeit. In een klein stalletje brandt een knapperend vuurtje, waar Juha zich tussen zijn werkzaamheden door aan warmt. Terloops merkt hij op dat het een zware winter wordt. “Dat zie ik aan de melkweg,” zegt hij achteloos. “In de herfst, als de hemel helder is, bestudeer ik de sterren. Dit jaar zullen we veel sneeuwstormen krijgen.” We willen weten hoe hij dat doet. Waar let hij specifiek op als hij naar boven tuurt? Het blijkt lastig uit te leggen, zeker in het Engels. “*I just look at the Milky Way,*” is steevast zijn antwoord op onze vragen. In zijn huis hangt een haast sacrale sfeer. Het is er schemerdonker, kaarsen zorgen voor de enige verlichting. Aan de muur hangen geweren, geweien en vergeelde foto's uit vervlogen tijden. Terwijl buiten een ijzige wind giert, gloeit binnen het haardvuur. Zijn vrouw schenkt zwijgend koffie uit een koperen ketel. >

Dunbevolkt natuurgebied

Finland is ongeveer acht keer zo groot als Nederland en telt vijf miljoen inwoners, wat neerkomt op slechts twee inwoners per vierkante kilometer. Lapland beslaat ongeveer eenderde van het land en is een van de laatste vrijwel ongerepte natuurgebieden van het Europese vasteland. De inwoners van het gebied leven van de bosbouw, rendierteelt en in toenemende mate van het toerisme. Vanuit Amsterdam gaan wekelijks twee directe vluchten naar Kuusamo, dat iets onder de poolcirkel ligt. Ook het noordelijker gelegen Rovaniemi en Ivalo zijn per vliegtuig bereikbaar.

ZADEL Boven: kristalheldere, stervormige ijsbloemen op het raam. Rechterpagina: met 80 km/h door een surrealistisch landschap met besneeuwde naaldbomen. Journalist Koen van Santvoord zat voor het eerst van zijn leven op een sneeuwscooter. "Het was best moeilijk. Door elke hobbel word je uit het zadel gestoten en je moet meehangen bij het sturen anders vlieg je uit de bocht. Een geweldige ervaring!"

Zelfs de praatgrage Juha houdt nu even zijn mond. Hij trekt zijn laarzen uit en zakt met gesloten ogen in zijn stoel. Minutenlang blijft hij zo zitten. We proeven de stilte van deze afgelegen boerderij, ergens hoog in Finland, waar een familie al eeuwenlang samenleeft met de natuur. Buiten valt de sneeuw onverstoord naar beneden. Het is een bijzonder moment: zo ver weg, en toch maar drie uur vliegen van huis.

We vertellen over onze zoektocht naar het Lapland-gevoel, zoals wij dat gemakshalve noemen. Een paar tellen denkt hij na, alsof in een flits de regio aan zijn geestesoog voorbijtrekt. Dan zegt hij stellig: "Je moet bij de kleine Juha zijn." Zijn naamgenoot speelde als kleine jongen hier op het erf, en drijft nu een hotel in een nationaal park. "Je zult daar bomen zien die je nog nooit gezien hebt. Zó mooi!"

Mystieke gloed Eens te meer wordt duidelijk hoe uitgestrekt dit gebied is. Kilometerslang zien we alleen maar bomen, bomen en nog eens bomen. Ze zijn allemaal bedekt onder een dikke laag sneeuw. De weg waarover we rijden is een kronkelend lint van sneeuw en ijs. Sporadisch zien we een teken van menselijk leven, bijvoorbeeld vier of vijf brievenbussen langs de kant. Als je dan goed het bos in kijkt, zie je door de bomen houten huizen schemeren. Het merendeel is okergeel van de min 22 graden Celsius te trotseren tijdens een sneeuwscootersafari. Juha rijdt voorop. "Iedere grote vlakte die je ziet, is een meer," zei hij nét voordat we opstapten. "Als je het onder je hoort kraken, moet je

De 'kleine Juha' blijkt een blakende dertiger met een strakke kaaklijn, een charmante lach en een atletische bouw; in alles een gezonde buitenman. Waar de oude Juha staat voor het traditionele leven, belichaamt de jonge Juha het moderne bestaan. Hij leidt een toeristenhotel met een heuse kelderbar, tv op de kamers en een rij hypermoderne sneeuwscooters voor de deur. Een jaar geleden kreeg hij de kans om Hotel Iso-syöte, dat eigendom is van de gemeente, te exploiteren. Het pand ligt op een heuvel en biedt via een grote glazen wand een panoramisch uitzicht over het besneeuwde dal. In de verte zien we de verlichte skipistes van Taivalvaara, die ook 's avonds geopend zijn.

Het hotel staat in een curieus landschap. De bomen waar de oude Juha een dag eerder op doelde, zijn onherkenbaar verpakt in een dikke korst van aangekoekte sneeuw. De toppen zijn bezweken onder het gewicht en hellen treurig naar beneden. Het zijn geen bomen meer; het zijn statische monsters in een surrealistisch ijslandschap. Het waterige zonnetje geeft de ijzige standbeelden een mystieke gloed.

Sneeuwtapijt Vier lagen textiel hebben we op en om onze hoofden: een sjaal, een bivakmuts, een gewone muts en de capuchon van de winterjas. Aan onze handen hebben we twee paar handschoenen. Het is de enige manier om de min 22 graden Celsius te trotseren tijdens een sneeuwscootersafari. Juha rijdt voorop. "Iedere grote vlakte die je ziet, is een meer," zei hij nét voordat we opstapten. "Als je het onder je hoort kraken, moet je

blijven rijden. Als je stil gaat staan, dan zak je weg. Dan is het met je gebeurd." Als we met tachtig kilometer per uur door het winterlandschap scheuren is het nauwelijks voor te stellen dat de grote vlakte onder ons daadwerkelijk een meer is, waarop 's zomers kano's varen, vissers hun aas uitwerpen en waarin saunagasten verkoeling zoeken.

Alles om ons heen is wit. Werkelijk álles. Vanaf november is Lapland één grote sneeuwvlakte, die pas in april weer ontdooit en groen kleurt. Door de hoge snelheid snijdt de wind langs ons gezicht. Een vluchtige traan bevriest in een paar seconden, wimpers plakken vast. Aan de overkant van het meer wordt de ondergrond hobbelig op de ijzige bospaden die tussen de bomen door slingeren. De sneeuwscooter verandert van een comfortabele bolide in een brullende rodeomachine, die wild heen en weer schudt en zijn berijder het liefst zo hoog mogelijk uit het zadel stoot. De sneeuwscooter is hét moderne transportmiddel in deze witte contreien. Waar een gewone auto niet kan komen, manoeuvreert de scooter met het grootste gemak over de smalste paden. En dat met hoge snelheid. Het brullende monster heeft de huskyslee verdrongen. Die wordt voornamelijk nog ingezet voor wedstrijden en toeristen.

Later die avond belanden we met Juha op het podium van een karaokebar, hier net zo gewoon als een bruine kroeg in Nederland. Het is een knus barretje, halfgevolgd met ongeveer vijftien gasten. Sommige van hen beklimmen wel vijf keer het podium om in de huid te kruipen van hun favoriete, veelal Finse, artiesten. Ook de

dames achter de bar zingen een lied, maken een praatje en drinken een biertje. Geen hautain gedoe; de sfeer is gezellig, ongedwongen, puur. Met een wat meer cynische blik zou je het gebral en gezang een vlucht uit de eentonigheid van het bestaan kunnen noemen. Maar: "Dat is het niet," bezweert hoteleigenaar Juha, met een biertje in de hand. "Ik heb veel vrienden in Europa, ook in Nederland. Ik kom graag in Amsterdam, maar ik woon nergens zo graag als in Lapland.

De ruimte die we hier hebben, de rust, de natuur, de mensen; het is uniek. In deze bar komen we voor ons plezier. We komen hier niet om te vergeten."

Op de hobbelige paden verandert de sneeuwscooter van een comfortabele bolide in een brullende rodeomachine

Voorvaderen Blonde Maria uit de karaokebar had ons naar Saija verwezen, een wildernishotel in Taivalkoski met een eigen huskyfarm en rooksauna. Het lijkt wel of hier Winter Wonderland is uitgevonden. Knusse, houten gastenverblijven, feeëriek buitenverlichting, uit ijs gehakte kunstwerken en hoge, besneeuwde bomen waar de maan onafscheidelijk doorheen kijkt. Uitbaatster Helena verwelkomt ons hartelijk. Het valt ons op dat ze pantoffeltjes en een hemdje met korte mouwen draagt... In de buitenlucht welteverstaan, bij min tien graden Celsius. "Ach," zegt ze, losjes >

Alles waar je niet dood aan gaat, maakt je sterker, luidt een oude Finse wijsheid

SPOOR Rechtsboven: met sneeuwschoenen aan loop je gemakkelijk over dikke lagen sneeuw. De activiteit geniet meer en meer populariteit, niet alleen in Scandinavië maar ook in de alpenlanden. Het grote voordeel van de sneeuwschoen? Je trekt je eigen spoor en je stippelt je eigen maagdelijke route uit. Da's met langlaufen wel anders...

een aloude Finse wijsheid debiterend, “alles waar je niet dood aan gaat, maakt je sterker.” Ongemerkt worden we zelf ook al wat Fins. De handschoenen gaan wat vaker uit, de jas hangt wat vaker open. Alles went, ook strenge vrieskou. En dood zul je er inderdaad niet aan gaan. Haar man Asko wil ons wel op de proef stellen, zo knipoogt hij. Hij troont ons mee naar het meer, vijftig meter verderop. Hij grijnst als hij een versgehakt wak laat zien van een vierkante meter groot. Aan de randen zien we dat het ijs zeker twintig centimeter dik is. “Vanavond,” zegt hij met een veelbetekenende blik, “mogen jullie je hierin onderdompelen. Bij min twintig. Naakt. Pas dan weet je hoe Fins Lapland voelt.” We slikken even, maar besluiten de uitdaging aan te nemen. Maar eerst met de husky's op pad. Vanochtend bij het ontbijt kregen we roggepap voorgeschoteld, zo grauw als Brinta en zouter dan zout. Maar het vulde wel. Een goed ontbijt is een must in dit klimaat, want de interne kachel moet blijven branden. Zeker op de huskyslee, staande achter dolenthousiast dravende honden, kan de winterkou onbarmhartig toeslaan. Het is een prachtig gezicht om te zien hoe de husky's met de tong uit de bek ongeduldig omkijken als we op de rem trappen en de slee midden op een bospad slappend tot stilstand laten komen. Ze willen niets liever dan rennen door de sneeuw en ze zijn dan ook zichtbaar teleurgesteld als de rit er al na vier uur op zit. Het is een prachtige ervaring om voortgetrokken te worden door vier honden, en ongemerkt dwalen de gedachten af naar de voorvaderen van de rendierhouder, die zich honderd jaar geleden op exact dezelfde manier voortbewogen.

Prikkelende roetlucht Bij terugkomst heeft Helena het juiste medicijn paraat: een mix van thee en zelfgestookte vruchtenlikeur die het lichaam snel weer op temperatuur brengt. “*Hölkyn Kölkyn*,” roept ze als ze het drankje in één teug achteroverslaat. Fins voor proost. Ze leerde het recept van haar vader, die, zoals zoveel mensen hier, zijn alcohol zelf stookt.

Asko is net terug van de rooksauna. “Een soort open haard bij je thuis, die brandt met de klep dicht,” zo legt hij uit. De sauna-ruimte vult zich met rook, een dag lang. Een halfuur voor gebruik gaan de ramen op een kier, zodat de ergste rook kan ontsnappen en een wilde, prikkelende roetlucht in de ruimte achterblijft. In alles is deze sauna heviger dan een reguliere sauna, zo onder vinden we aan den lijve. Iedere lepel water op het vuur zorgt voor een verzengende hitte, die je adem afsnijdt en het verlangen naar de frisse buitenlucht sterker maakt.

Na twintig minuten, gloeiend als houtskooltjes, wagen we het erop. Naakt lopen we naar buiten, het donkere sneeuwlandschap in. Asko heeft het looppad naar het wak aan weerszijden voorzien van waxinelichtjes. Met de blote voeten door de sneeuw wandelen we naar het gevreesde wak, en laten ons langzaam met onze verhitte lichamen zakken in het ijswater. De tinteling, de vreemde combinatie van koud en warm, het prachtige witte landschap, en met de geur van rook nog in de neus... Betoverend, dat is het. ■

servicepagina www.manofallseasons.nl